រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក
(១៩៧៩-២០០៣)
Cambodia-United States Relations 1979-2003

ទឹក មេច

និក្ខេបបទបណ្ឌិត

ឯកទេសៈ ប្រវត្តិវិទ្យា

២០១១

Scanned by CamScanner

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក
(១៩៧៩-២០០៣)

Cambodia-United States Relations 1979-2003

តីក មេង

និក្ខេបបទបណ្ឌិត

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ: បណ្ឌិតសភាចារ្យ ស៊ីន សំណាង

២០១១

Scanned by CamScanner

មាតិកា

ឧទ្ទិសស្នាដៃ vi
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ vii
អំណះអំណាង viii
មូលន័យសង្ខេប ix
សង្ខេបនិក្ខេបបទ xv
អារម្ភកថា xxv
សេចក្តីផ្តើម ១
ក-លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១
ខ-ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ២
គ-គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ ៣
ឃ-វិធនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ ៤
ង-វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ ៤
១-ការប្រមូលទិន្នន័យ ៥
២-ការវាយតម្លៃទិន្នន័យ ៥
៣-ការវិភាគទិន្នន័យ ៥
ច-សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ ៥
ឆ-រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ ៦

ជំពូកផ្តើម
សហរដ្ឋអាមេរិក និងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិមុន និងក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២

១-ទ្រឹស្តីនៃទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ៩
២-ស្ថានភាពទូទៅនៃទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិមុន និងក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ .. ៩
២.១-ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី២ .... ៩
២.១.១-ពិភពលោក និងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩១៤-១៩១៨ .... ៩
២.១.២-ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី១ .... ៩
២.១.៣-ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ .... ១១
៣-ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ .... ១២
៤-នយោបាយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះអាស៊ី ១៥
៤.១-នយោបាយសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះរុស្ស៊ី ១៥
៤.២-នយោបាយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះអាស៊ីបូព៌ា ១៦
៤.២.១-នយោបាយសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះជប៉ុន ១៧

Scanned by CamScanner

៤.២.២-នយោបាយសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះចិន ១៧
៤.២.៣-នយោបាយសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះកូរ៉េ ១៩
៥-នយោបាយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះឥណ្ឌូចិន ១៩
៦-ការបង្កើតអង្គការសេអាតូ ២២

ជំពូកទី១
ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-អាមេរិកមុនឆ្នាំ១៩៧៩

១-ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-អាមេរិក ពីចុងសតវត្សរ៍ទី១៩ដល់ឆ្នាំ១៩៥៤ .... ២៤
២-ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-អាមេរិកពីឆ្នាំ១៩៥៤-១៩៧០ .... ២៧
២.១-ទំនាក់ទំនងការទូត និងនយោបាយ ២៧
២.១.១-ឯករាជ្យនៃប្រទេសកម្ពុជា និងនយោបាយពួកមហាអំណាច ២៧
២.១.២-ការកសាងសេដ្ឋកិច្ច និងបញ្ហាទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ៣០
២.១.៣-ភាពមិនច្បាស់លាស់នៃនយោបាយការបរទេសកម្ពុជា ៣២
៣-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ៤៤
៣.១-ជំនួយសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម ៤៤
ក-សាធារណការ ៤៤
ខ-ជំនួយផ្នែកសិក្សាធិការ ៤៦
គ-ជំនួយផ្នែកសុខាភិបាល ៤៨
ឃ-ជំនួយផ្នែករដ្ឋបាលសាធារណៈ ៤៨
ង-ជំនួយផ្នែកមធ្យោបាយឃោសនា ៤៩
៣.២-ជំនួយផ្នែកយោធា និងមហាផ្ទៃ ៥០
ក-ជំនួយយោធា ៥០
ខ-ជំនួយមហាផ្ទៃ ៥០
៤-ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-អាមេរិក ១៩៧០-១៩៧៥ .... ៥១
៤.១-ការទម្លាក់សម្ដេច នរោត្តម សីហនុ ៥១
៤.២-ប្រតិកម្មរបស់ប្រជាពលរដ្ឋចំពោះរដ្ឋប្រហារ ៦២
៤.៣-អំពើហិង្សាក្រោយព្រឹត្តិការណ៍រដ្ឋប្រហារ ៦៣
៤.៤-ព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយការទូត ៦៤
៤.៥-នយោបាយការទូតនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ៦៨
៤.៦-ការកាន់កាប់អំណាចរបស់លោក លន់ នល់ ៧០
៤.៧-ចលនាតស៊ូរបស់សម្ដេច នរោត្តម សីហនុ ៧១
៤.៧.១-ការរីកធំធាត់របស់ចលនាតស៊ូ ៧១
៤.៧.២-ឥទ្ធិពលសម្ដេច នរោត្តម សីហនុ ៧២

Scanned by CamScanner

៤.៧.៣-ឥទ្ធិពលនៃការទម្លាក់គ្រាប់បែក ៧៣
៤.៧.៤-ទំនាក់ទំនងរវាងខ្មែរកុម្មុយនីស្ត និង វៀតណាមកុម្មុយនីស្ត ៧៥
៤.៨-ភាពទន់ខ្សោយនៃការដឹកនាំរបស់ លន់ នល់ ៧៧
៤.៩-សមរភូមិចុងក្រោយរវាងកងទ័ពលន់ នល់ និងកងទ័ពខ្មែរក្រហម ៨៣
៤.១០-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិក ៨៥
៥-ការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ .... ៩០
៥.១-សោកនាដកម្មនៃសង្គ្រាម ៩១
៥.២-សោកនាដកម្មក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ៩២

ជំពូកទី២
ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៩៣

១-ការដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៩៤
១.១-សភាពទ្រុឌទ្រោមរបស់ប្រជាជន ៩៤
១.២-កាធ្វើវិសុទ្ធកម្ម ៩៤
១.៣-ការប៉ះទង្គិចជាមួយវៀតណាម ៩៥
២-នយោបាយការបទេសរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៨៩ .... ៩៦
២.១-តួនាទីរបស់រដ្ឋកម្ពុជា ៩៧
២.២-តួនទីរបស់ភាគីខ្មែរតស៊ូ និងសម្ព័ន្ធមិត្ត ៩៨
៣-ទំនាក់ទំនងសហរដ្ឋអាមេរិក និងចលនាចម្រុះត្រីភាគី ១០៤
៣.១-តួនាទីសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះចលនាចម្រុះត្រីភាគី ១០៤
៣.២-ការផ្តល់ជំនួយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដល់ចលនាតស៊ូត្រីភាគី ១០៥
៤-ដំណើរឆ្ពោះទៅរកសន្តិភាពនៅប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៨៧-១៩៩១ .... ១១៣
៤.១-ស្ថានភាពជម្លោះនៅកម្ពុជា ១១៣
៤.១.១-ការប្រែប្រួលនៃសកលលោក ១១៥
៤.១.២-ការប្រែប្រួលនៃតំបន់ ១១៦
៤.១.៣-ការប្រែប្រួលនៃជម្លោះរវាងខ្មែរ និងខ្មែរ ១១៧
៤.២-ដំណើរការចរចាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ១១៧
៤.២.១-ឥរិយាបទរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក្នុងការចរចាជម្លោះកម្ពុជា ១២២
៤.២.២-ការចរចាដោយមានការចូលរួមពីបណ្តាប្រទេសពាក់ព័ន្ធ ១៣៩
៤.២.៣-ការចូលរួមពីសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍ទាំង៥ លើផែនការសន្តិភាពសម្រាប់កម្ពុជា ១៤០
៤.២.៤-កិច្ចប្រជុំក្រៅផ្លូវការនៅហ្សាការតាលើកទី១ (JIM-I) ១៤២
៤.២.៥-កិច្ចប្រជុំក្រៅផ្លូវការនៅហ្សាការតាលើកទី២ (JIM-II) ១៤៣
៥-កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពស្តីពីកម្ពុជានៅទីក្រុងប៉ារីស ១៤៤

Scanned by CamScanner

៥.១-សន្និសីទអន្តរជាតិស្តីពីបញ្ហាកម្ពុជា នៅទីក្រុងប៉ារីស ១៤៤
៥.២-កិច្ចប្រជុំក្រៅផ្លូវការនៅហ្សាការតាលើកទី១ ស្តីពីកម្ពុជា(IMCI)របស់(JIM-III)............ ១៤៦
៥.៣-កិច្ចប្រជុំរបស់ភាគីកម្ពុជា នៅទីក្រុងតូក្យូ ប្រទេសជប៉ុន ១៤៧
៥.៤-កិច្ចប្រជុំក្រៅផ្លូវការស្តីពីបញ្ហាកម្ពុជាលើកទី២ នៅហ្ស៊ីមគ ១៤៩
៦-ការស្តារ និងកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ ១៥៣
៦.១-សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីការស្តារ និងកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ............ ១៥៤
៦.២-តួនាទីអន្តរជាតិ និងនយោបាយសហរដ្ឋអាមេរិក ឆ្នាំ១៩៩១-១៩៩៣............ ១៥៦
៦.២.១-តួនាទីអន្តរជាតិ............ ១៥៦
៦.២.២-តួនាទីសហរដ្ឋអាមេរិក............ ១៥៧

ជំពូកទី៣
គោលនយោបាយអាមេរិក និងកម្ពុជាក្រោយសង្គ្រាមត្រជាក់

១-ភាពប្រសើរឡើងនៃនយោបាយការទូត ១៦៣
២-នយោបាយការទូតក្រោយ ឆ្នាំ១៩៩៣............ ១៦៧
២.១-សន្តិភាព និងបញ្ហាខ្មែរក្រហមក្រោយការបោះឆ្នោត ឆ្នាំ១៩៩៣ .... ១៦៨
២.១.១-សហរដ្ឋអាមេរិក និងបញ្ហាឧទ្ទាមខ្មែរក្រហម............ ១៦៨
២.១.២-សហរដ្ឋអាមេរិក និងការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម............ ១៧៤
៣-ការជំរុញលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធមនុស្ស ១៧៦
៣.១-សហរដ្ឋអាមេរិក និងស្ថានភាពប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធមនុស្សនៅកម្ពុជា............ ១៧៦
៣.២-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកដើម្បីលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ១៨៨
៣.២.១-ជំនួយថវិកាសម្រាប់ការបោះឆ្នោត ១៨៨
៣.២.២-ជំនួយថវិកាសម្រាប់សិទ្ធមនុស្ស ១៨៩
៤-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់សន្តិសុខ និងសុវត្ថិភាព............ ១៩០
៤.១-ការជួញដូរគ្រឿងញៀន ១៩០
៤.២-ការជួញដូរមនុស្ស............ ១៩២
៤.៣-ទំនាក់ទំនងយោធា និងការប្រឆាំងភេរវកម្ម............ ១៩៣
៤.៣.១-កិច្ចសហប្រតិបត្តិការសម្រាប់ការប្រឆាំងភេរវកម្ម............ ១៩៣
៤.៣.២-ការជួញដូរអាវុធ............ ១៩៥
៤.៣.៣-កិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្នែកយោធា............ ១៩៦
៥-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ១៩៧
៥.១-ជំនួយផ្នែកសុខាភិបាល............ ១៩៩
៥.២-ជំនួយផ្នែកអប់រំការអប់រំ និងវប្បធម៌ ២០១
៥.២.១-ការអប់រំថ្នាក់មូលដ្ឋាន ២០១
៥.២.២-ការអប់រំសម្រាប់និស្សិតថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា ២០២

Scanned by CamScanner

៥.២.៣-ជំនួយសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ២០៣
៥.២.៤-ការអភិរក្សវប្បធម៌បុរាណ ២០៤
៥.៣-ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់កិច្ចការប្រឆាំងបញ្ហាអំពើពុករលួយនៅកម្ពុជា ២០៥
៥.៤-កម្មវិធីមនុស្សធម៌ គោលដៅទៅលើប្រជាពលរដ្ឋពិការកម្ពុជា ២០៥
៥.៥-កម្មវិធីមនុស្សធម៌ ផ្តោតទៅលើគ្រោះធម្មជាតិ ២០៦
៦-ជំនួយ និងទំនាក់ទំនងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ២០៧
៦.១-ទំនាក់ទំនងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ២០៧
៦.២-ជំនួយសម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ២០៩
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ២១២
គន្ថនិទ្ទេស ២១៥

Scanned by CamScanner

មូលន័យសង្ខេប

នៅថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥២ សហរដ្ឋអាមេរិកបានដាក់ស្ថានឯកអគ្គរដ្ឋទូតនៅកម្ពុជា ហើយនៅថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៥៣ ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់អនុប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាមេរិកបានមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា។ ដូច្នេះយើងឃើញថា ចាប់តាំងពីពេលនោះមកចំណងទាក់ទងរវាងប្រទេសកម្ពុជា និង សហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវបានពង្រឹង និងពង្រីកជាលំដាប់។ ប៉ុន្តែទំនាក់ទំនងនេះត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ទៅវិញ នៅថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៥ និងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ម្តងទៀត ដោយសាររបបកម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យប្រកាន់យកនយោបាយបិទទ្វារជាមួយនឹងបណ្តាពិភពលោកសេរី។ ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកមានភាពល្អកល្អើននឹងគ្នាឡើងវិញបន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ពីព្រះប្រមុខរដ្ឋ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយលោក លន់ នល់ និងទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ។ ក្រោយរដ្ឋប្រហារយើងសង្កេតឃើញថា សហរដ្ឋអាមេរិក បានប្រកាសគាំទ្រដល់របបលន់ នល់ និងទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ ហើយសហរដ្ឋអាមេរិកបានផ្តល់ជំនួយយោធា និងសេដ្ឋកិច្ចជាបន្ទាន់ដល់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដើម្បីឱ្យពួកគេមានលទ្ធភាពស្តារ និងអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិឡើងវិញ។ ម៉្យាងទៀតដើម្បីទប់ទល់នឹងចលនាកុម្មុយនីស្ត ដែលកំពង់រីកសាយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧០ លោកប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាមេរិក និច សុន បានបញ្ជូនទាហានជំនាញអាមេរិក និងទាហានយួនខាងត្បូងចំនួន១៣០០០០នាក់ អមដោយរថក្រោះ កាំភ្លើងធំ យន្តហោះចម្បាំង និង គ្រឿងសព្វាវុធដ៏សម្បូរបែប ដើម្បីវាយកំទេចមូលដ្ឋានយួនកុម្មុយនីស្ត ដោយរារាំងមិនឱ្យទ័ពវៀតណាមកុម្មុយនីស្តរុលចូលជ្រៅមកក្នុងទឹកដីកម្ពុជា។

ចាប់តាំងពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ យើងឃើញថា សហរដ្ឋអាមេរិកចាប់ផ្តើមមានទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគី ដែលមានសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ជាប្រធាន។ ហើយចាប់ពីពេលនោះមកសហរដ្ឋអាមេរិក បានផ្តល់ជំនួយដល់រដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគីតាមរយៈប្រទេសចិន និងអាស៊ាន។ ហើយចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៧ មកស្ថានភាពនយោបាយនៅប្រទេសកម្ពុជាបានផ្លាស់ប្តូរ ហើយឈានទៅរកការចរចាដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះរវាងភាគីទាំងបួន។ ដំណើរការចរចានេះបានអូសបន្លាយពេលយ៉ាងយូរហូតដល់ថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ទើបមានកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពបញ្ចប់ជម្លោះ។

ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្នុងពេលនោះបង្ហាញពីការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងប្លុកទាំងពីរ គឺប្លុកលោកសេរី(ដឹកនាំដោយសហរដ្ឋអាមេរិក)និងប្លុកកុម្មុយនីស្ត(ដឹកនាំដោយសហភាពសូវៀត)ដែលធ្វើឱ្យពិភពលោកជួបប្រទះនូវវិបត្តិជាច្រើន ដូចជា វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ និងសង្គមជាដើម។ ម៉្យាងទៀតធ្វើឱ្យពិភពលោកទាំងមូលគ្មានស្ថេរភាព ហើយជាពិសេសគឺការរត់ប្រណាំងគ្នាផ្នែកសព្វាវុធ និងអាវុធ ប្រល័យលោក ដែលជាការគម្រាមកំហែងដាក់គ្នាលើសន្តិសុខពិភពលោកទាំងមូល។

ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក បានចាប់ផ្តើមឡើងវិញនៅពេលដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលនោះសហរដ្ឋអាមេរិកបានផ្តើមធ្វើទំនាក់ទំនងឡើងវិញជាមួយនឹងចលនាតស៊ូត្រីភាគី ដែលគេចាត់ទុកថា ជាចលនាតស៊ូមិនមែនកុម្មុយនីស្ត។ តួនាទីរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅពេលនោះ គឺជួយដល់ចលនាតស៊ូត្រីភាគី ដើម្បីឱ្យពួកគេមានកម្លាំងយោធា

Scanned by CamScanner

និង សេដ្ឋកិច្ចគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងនឹងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលមានវៀតណាម ជាបង្អែកនៅពីក្រោយខ្នង។ ដោយឈរលើគោលការណ៍នេះហើយ ទើបសហរដ្ឋអាមេរិកចាប់ផ្តើមផ្តល់ជំនួយសង្គ្រោះ និងជំនួយយោធា ដល់ចលនាតស៊ូមិនមែនកុម្មុយនីស្តនៅឆ្នាំ១៩៨១ តែគេសង្កេតឃើញថា ជំនួយទាំងនោះក៏បានធ្លាក់ទៅដល់ដៃរបស់ក្រុមខ្មែរក្រហមផងដែរ ព្រោះនៅក្នុងចលនាតស៊ូត្រីភាគី គឺមានតែ កម្លាំងក្រុមខ្មែរក្រហមទេ ដែលមានកម្លាំងខ្លាំងជាងគេក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងនឹងវត្តមានកងទ័ពវៀតណាម នៅកម្ពុជាបាន។ នៅឆ្នាំ១៩៨៥ សហរដ្ឋអាមេរិកបានផ្តល់ជំនួយចំនួន៥លានដុល្លារអាមេរិកដល់ចលនាតស៊ូត្រីភាគី ដើម្បីឱ្យពួកគេមានលទ្ធភាពតស៊ូប្រឆាំង នឹងវត្តមានកងទ័ពវៀតណាមនៅលើទឹកដីកម្ពុជា។ ក្រៅពីនោះសហរដ្ឋអាមេរិក ក៏ បានធ្វើការហ៊ុំព័ទ្ធសេដ្ឋកិច្ចមកលើរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និង របបសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាមផងដែរ ដើម្បីឱ្យប្រទេសទាំងពីរនេះបន្ទន់ឥរិយាបថងាកមករកការចរចារដោយសន្តិវិធីវិញ។ នៅក្នុងដំណើរការចរចារនោះមានភាពស្មុគស្មាញ និង ការលំបាកជាច្រើន ពីព្រោះបញ្ហានេះ មានការទាក់ទងជាសំខាន់ ដល់ប្រទេសមហាអំណាចធំពីរ គឺសហភាពសូវៀត និង ប្រទេសចិន ដោយចិនមានគោលជំហរឹងមាំ ក្នុងការការពារដល់តួនាទីរបស់ខ្មែរក្រហមក្នុងការបែងចែកអំណាច។ ចំណែកឯសហភាពសូវៀត ក៏បានប្រកាន់នូវជំហរដ៏រឹងមាំផងដែរ ក្នុងការការពារដល់វៀតណាម និងរដ្ឋកម្ពុជានៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិ។ ការមិនព្រមបន្ទន់ឥរិយាបថ នៃមហាអំណាចទាំងពីរនេះជាការលំបាកបំផុត ដែលធ្វើឱ្យជម្លោះរវាងភាគីទាំងបួននៅកម្ពុជាអូសបន្លាយរយៈយ៉ាងយូរ គឺចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩១ ទើបមានកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពបញ្ចប់ជម្លោះដ៏រាំរ៉ៃនេះ។ ក្រោយពីជំនួបរវាងលោក ប្រធានាធិបតី រេហ្គិន និង លោក ហ្គូបាឆូវ មក ធ្វើឱ្យសភាពការណ៍នៅកម្ពុជាមានការធូរស្រាលបន្តិច ហើយជាពិសេស យើងសង្កេតឃើញថាក្រោយពីការចុះខ្សោយនៃលិទ្ធិកុម្មុយនីស្តនៅឆ្នាំ១៩៨៩ ទើបការចរចារសន្តិភាពនៅកម្ពុជាមានភាពជាវិជ្ជមាន។ ទាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកមានភាពប្រសើរឡើងវិញ ក្រោយការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ ក្រោមការរៀបចំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយនៅឆ្នាំ១៩៩៣ ជាលទ្ធផល យើងបានបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលចម្រុះមួយ ដែលមានគណបក្សហ្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ជាអ្នកដឹកនាំប្រទេស ក្នុងនោះសម្តេចក្រុមព្រះ នរោត្តម បុណ្ណឫទ្ធិ ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ និងសម្តេច ហ៊ុន សែន ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២។

នៅឆ្នាំ១៩៩៣ សហរដ្ឋអាមេរិកបានបើកស្ថានទូតជាផ្លូវការឡើងវិញនៅកម្ពុជា ហើយឯកអគ្គរដ្ឋទូតដំបូងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិប្រចាំនៅកម្ពុជាគឺ លោក ឆាល ទ្វីនីង (Charles H Twining)។ សហរដ្ឋអាមេរិក បានចាប់ផ្តើមផ្តល់ជំនួយមនុស្សធម៌ និងជំនួយផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ ជាពិសេសជំនួយផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដូចជាការជួយកសាងឡើងវិញនូវផ្លូវជាតិលេខ៤ ពី ភ្នំពេញទៅកាន់កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ និងការកសាងផ្លូវមួយចំនួនទៀតទៅកាន់តំបន់ខ្មែរក្រហមរស់នៅ។ ការជួយផ្តល់អ្នកសង្កេតការណ៍អន្តរជាតិ (ជនជាតិអាមេរិក) មកជួយតាមដាន និងសង្កេតការណ៍នៅតាមការិយាល័យបោះឆ្នោតនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា នៅក្នុងពេលបោះឆ្នោតម្តងៗ បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតជាសកលដែលរៀបចំដោយអង្គការសហប្រជាជាតិនៅឆ្នាំ១៩៩៣សហរដ្ឋអាមេរិកបានចូលរួមចំណែកក្នុងបង្កើតតុលាការអន្តរជាតិមួយ ដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

Scanned by CamScanner

ហើយនៅទីបំផុត តុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣។

សរុបមកទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក តាំងពីដើមរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ គេសង្កេតឃើញមានភាពល្អកល្អើនផង និងភាពល្អឹងជូរចត់ផងដែរ ព្រោះបណ្តាលមកពីនយោបាយការបរទេសនៃប្រទេសទាំងពីរ និងបណ្តាលមកពី ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ និងការជ្រៀតជ្រែកពីប្រទេសជិតខាងមកលើកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់កម្ពុជា។

Scanned by CamScanner

Abstract

On 25th June, 1952 America established the US embassy in Cambodia and on 30th October, 1953 vice president of America visited Cambodia. Since that time, the relationship between Cambodia and America had been strengthened and expanded gradually. But, this good relationship was cut off on 3rd May, 1965 and again on 17th April, 1975, because this was the regime of Democratic Kampuchea which Cambodia stopped communicating with liberal countries. Communication between Cambodia and America was being better after the coup d'état of the king Norodom Sihanouk from his chief of Cambodia by Mr Lon Nol and Sisovat Serei Matak on 18th March, 1970. After the coup d'état, America declared supporting to Mr Lon Nol and Sisovat Serei Matak, and America provided military aids and economic support to People's Republic of Kampuchea (PRK) regime for Cambodia restoration and development. Furthermore, this support was for resistance to communism which was wide spreading in Cambodia. On 30th April, 1970, president of America Mr Nixon provided skillful American soldiers and 130, 000 South Vietnamese soldiers in which included armored cars, artillery, battle planes, and other military equipments for destroying Vietnamese communist military base, and restricting Vietnamese communist invaded in Cambodia. This relationship was re-cut off when Khmer Rouge invaded in Phnom Penh on 17th April, 1975, and at that time People's Republic of Kampuchea (PRK) regime was ended.

Since Democratic Kampuchea had been collapsed on 7th January, 1979, government of America began communicating with the integration of government triangles which were King Norodom Sihanouk was a leader. Since that time, America had provided many supports to government triangles of Cambodia through China and Asian. Since 1987, Cambodia political situation had been changed and reached to negotiate for ending the conflict of four parties. The negotiation had spent for a long time, and until 23rd October, 1991, the conflict ending for peace agreement was created.

In 1993, Cambodia organized international election which was supported by the United Nations. As a result, Cambodia established an integrated government which was included FUNCINPEC party and Cambodian People Party (CPP) to lead the country, and in which Prince Norodom Ranarith was the first Prime Minister and Mr Hun Sen was the second Prime Minister.

Scanned by CamScanner

International relationship, at that time, showed about the confrontation of two bloc between liberal bloc, which was dominated by USA, and communist bloc, which was dominated by Soviet, and the world found many crises such as economic, politic, and social crises. In addition, the world was in instability, and the world competed in armaments and world destroying weapons which were threaten on global security.

Cambodia and America relationship was recreated when Democratic Kampuchea was collapsed on 7th January, 1979. At that time, America recreated friendship relationship with triangles struggle movement which was regarded as Non Communist Movement. The role of America at that time was supporting to that movement for ensuring that the movement had enough military and economic to against People's Republic of Kampuchea (PRK) which was supported by Vietnam. According to that principle, America provided rescue and military support to Non Communist Struggle Movement in 1981, but those supports were reached to Khmer Rouge group, because Khmer Rouge was the most powerful in triangles struggle movement to protest with Vietnamese soldiers in Cambodia. In 1985, America provided 5 million dollars to triangles struggle movement to increase the capacity of protesting with Vietnamese soldiers in Cambodia. Furthermore, America did restriction on the economy of People's Republic of Kampuchea (PRK) regime, and People's Republic of Vietnam in order to make these countries turned their mind to get non violence negotiation. The negotiation of these two countries was very complex and difficult because it related to two powerful countries those were Soviet and China. China had strong commitment on protecting of Khmer Rouge's role in dividing power. Soviet also had strong commitment in protecting Vietnam and Kampuchea State regime in international meeting. Unwillingness to stop their serious confrontation of the two powerful countries was the most difficult for ending conflict of four parties in Cambodia, and it had to spend long time from 1979 to 1991 to get peace agreement and ending that chronic conflict.

After the meeting between president Reagan and Gobacheiv, Cambodia situation was being better; especially, after decreasing of popular of communism in 1989, negotiation in Cambodia was being positive. Relationship between Cambodia and America was being better after free and justice election organized by the United Nations in 1993. In 1993, America re-established official embassy in Cambodia, and the first American ambassador in Cambodia was Mr Charles .H Twining. America provided humanitarian and economy supports for development in Cambodia;

Scanned by CamScanner

especially, the infrastructure development such as re-construction National Road number 5 from Phnom Penh to Sihanouk port, and the construction of other roads to Khmer Rouge living area. America provided international investigators (American) to monitor and investigate in election office in Cambodia while election time. After the election was organized by the United Nations in 1993, America contributed in establishing international court to sentence Khmer Rouge leaders, and this court was created on 6th June, 2003.

In short, relation between Cambodia and America since the past until now was good and bad, because of these two countries' foreign affairs political situation, and it was because of the Cold War and interference of neighbor countries in internal Cambodia politic.

Scanned by CamScanner

សង្ខេបនិក្ខេបបទ

ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកបានចាប់បដិសន្ធិឡើងដំបូងនៅចុងសតវត្សទី១៩ ហើយក្រោយមកលោក ឆាល ទ្រីឡែត (Charles Trewlett) ដែលជាពាណិជ្ជករ និងជាតំណាងឱ្យស្ថានកុងស៊ុលសហរដ្ឋអាមេរិកប្រចាំនៅទីក្រុងព្រៃនគរ បានផ្តួចផ្តើមគំនិតស្ថាបនាទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជា និងសហរដ្ឋអាមេរិក។ ទំនាក់ទំនងដំបូងនេះមានរូបភាពជាផ្នែកពាណិជ្ជកម្មប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះ សហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវការពង្រីក ពាណិជ្ជកម្ម ជាពិសេស គឺពាណិជ្ជកម្មប្រេងឥន្ធនៈកេរ៉ូសែន (US Kerosene) មកកាន់ប្រទេសទាំងឡាយ នៅឥណ្ឌូចិន។

មូលហេតុចម្បងនៃទំនាក់ទំនងនេះ គឺអាស្រ័យដោយសហរដ្ឋអាមេរិក មានគោលបំណងពង្រីកវិស័យពាណិជ្ជកម្មប្រេងឥន្ធនៈមកកាន់ប្រទេសនៅឥណ្ឌូចិន។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបនៅថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៨៨៩ រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក បានតែងតាំងលោក អេមី ហ្វ្រង់សាឡែស (Aimee Fonsales) ឱ្យធ្វើជាភ្នាក់ងារទទួលបន្ទុកផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ប្រចាំឥណ្ឌូចិន។ បន្ទាប់មកទៀត នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩០៦ សហរដ្ឋអាមេរិកបានបើកស្ថានកុងស៊ុលរបស់ខ្លួននៅទីក្រុងព្រៃនគរ ដោយបានតែងតាំង លោក ភើលី ស៊ីហ៊ីល (Perley C Heald) ជាប្រធាន។

នៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទ ស៊ីសុវត្ថិ (១៩០៤-១៩២៧) ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក បានធ្វើឡើងជាលក្ខណៈទំនាក់ទំនងផ្នែកការទូត ហើយចាប់ផ្តើមមានទស្សនកិច្ចមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជានូវឥស្សរជនសំខាន់ៗនៃសហរដ្ឋអាមេរិក។ ជាក់ស្តែងនៅឆ្នាំ១៩០៨ លោក ខនណើ (Conner) និង សមាជិករបស់លោក បានធ្វើដំណើរមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជា នេះគឺជាវត្តមានអ្នកការទូតសហរដ្ឋអាមេរិកនៅលើទឹកដីកម្ពុជា ជាលើកដំបូង។ ហើយក្រោយមកទៀត នៅឆ្នាំ១៩១៥ គេសង្កេតឃើញមានទស្សនកិច្ចរបស់មន្ត្រីសហរដ្ឋអាមេរិក មកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ តាមមហាវិថីមួយដែលភ្ជាប់ពីទីក្រុងព្រៃនគរមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ។ ម៉្យាងទៀតនៅឆ្នាំ១៩២៥ លោក ហ៊ីតតុន ទ្រីតវេត (Heaton Treadway) ដែលជាសមាជិកសភាសហរដ្ឋអាមេរិកលើកដំបូង បានធ្វើដំណើរមកបំពេញទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ ហើយលោក ហ៊ីតតុន ទ្រីតវេត (Heaton Treadway) ក៏បានចូលគាល់ព្រះមហាក្សត្រប្រទេសកម្ពុជា ព្រមទាំងបានថ្វាយសារតាំងដល់ព្រះមហាក្សត្រទៀតផង។

នៅចុងសម័យកាលគ្រប់គ្រងរបស់អាណាព្យាបាលបារាំង យើងឃើញថា បើទោះបីជាប្រទេសក្នុងឥណ្ឌូចិន កំពុងស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសបារាំងក៏ដោយ ក៏សហរដ្ឋអាមេរិកនៅតែព្យាយាមធ្វើទំនាក់ទំនងការទូតជាមួយប្រទេសទាំងនោះដែរ។ ជាពិសេសនៅឆ្នាំ១៩៥០ សហរដ្ឋអាមេរិក បានធ្វើទំនាក់ទំនងការទូតដោយផ្ទាល់ជាមួយប្រទេសកម្ពុជា ហើយនៅថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥២ ទំនាក់ទំនងនេះកាន់តែប្រសើរឡើង រហូតដល់មានបើកទីស្នាក់ការទូត និងមានមន្ត្រីទូតឈ្មោះ រ៉ូបែត ម៉ាកគ្លីនថក (Robert MaClintock) ជា ឯកអគ្គរដ្ឋទូតប្រចាំនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ បើផ្អែកតាមទស្សនៈ របស់ លោក គ្រីតហ្គ័រី (Gregory Lawless) បានបង្ហាញថា "សហរដ្ឋអាមេរិកមានទំនាក់ទំនងការទូតផ្លូវការដំបូង ជាមួយប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ១៩៥៥ ហើយទំនាក់ទំនងនេះ ត្រូវប្រេះឆារទៅវិញពីឆ្នាំ១៩៦៥-១៩៦៩"។ បន្ទាប់ពីមានទំនាក់ទំនងការទូតនោះមក យើងសង្កេតឃើញថា ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៥មក សហរដ្ឋអាមេរិក បានចាប់ផ្តើមផ្តល់កម្មវិធីជំនួយជាច្រើន ដល់ប្រទេសកម្ពុជា

Scanned by CamScanner

ដែលមានទឹកប្រាក់ប្រមាណជាង៥០ លានដុល្លារក្នុង១ឆ្នាំ។ ក្រោយពីបានភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងការទូតជាផ្លូវការជាមួយប្រទេសកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៥២មក សហរដ្ឋអាមេរិកបានផ្តល់ជំនួយដើម្បីស្តារ និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យអប់រំឱ្យមានការរីកចម្រើនឡើងវិញ ហើយជំនួយនេះត្រូវបានគេបែងចែកទៅតាមបណ្តាឆ្នាំនីមួយៗ ដោយគិតចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៥៥ ដល់ ១៩៦២ ។ ជាក់ស្តែងរួមមាន ៖

ឆ្នាំ១៩៥៥ ៖ ៦០០.០០០ ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៥៦ ៖ ១.៥០០.០០០ ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៥៧ ៖ ២.៧០០.០០០ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៥៨ ៖ ១.៥០០.០០០ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៥៩ ៖ ២.៤០០.០០០ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៦០ ៖ ២.៦០០.០០០ ដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៦១ ៖ ៥.៥០០.០០០ ដុល្លារ និងឆ្នាំ១៩៦២ ៖ ៦.៣០០.០០០ ដុល្លារ។

ចំពោះប្រាក់ជំនួយដែលគ្រោងទុកសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៦១-១៩៦២ មិនទាន់បានចំណាយនៅឡើយ ក្នុងនោះមានទាំងប្រាក់សម្រាប់ចំណាយស្ថាបនាវិទ្យាស្ថានបច្ចេកទេស សំណង់ស្ថាបនាសាលាជាតិផ្នែកសិល្បៈ និងមុខរបរ សម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលថ្មីខាងគរុកោសល្យនៅខេត្តសៀមរាប និងសម្រាប់អនាគតវិទ្យាល័យមិត្តភាពខ្មែរ-អាមេរិកកាំង។ ដោយឡែកចំពោះប្រទេសចិនវិញបានជួយស្ថាបនាសាលាបឋមសិក្សាដែលមានទឹកប្រាក់ទាំងអស់ចំនួន ៤២លានរៀល។ ចំណែកសហភាពសូវៀតបានជួយស្ថាបនាវិទ្យាស្ថានបច្ចេកទេស ក្រុមមូលនិធិអាស៊ីបានជួយទិញសៀវភៅ សម្ភារៈសិក្សា និងបញ្ជូននិស្សិតទៅរៀនឯបរទេស សរុបទឹកប្រាក់ចំនួន ៦.៨១០. ០០០រៀល។ ក្រៅពីនេះនៅមានការឧបត្ថម្ភទៅលើការអប់រំសម្រាប់ជនបទ ដែលផ្សាភ្ជាប់ទៅនឹងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ មជ្ឈមណ្ឌលរបស់ជាតិមួយសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅទន្លេបាទី ដោយកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីយូណេស្កូ (UNESCO) អង្គការសុខភាពពិភពលោក (O.M.S) អង្គការស្បៀងអាហារពិភពលោក (F.A.O) និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មជ្ឈមណ្ឌលនេះមានគោលដៅអប់រំទៅលើគោលការណ៍វិធីសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍភូមិ ដោយទទួលអប់រំបណ្តុះបណ្តាលគ្រូចំនួន ២៥០នាក់ មកពីខេត្តចំនួន ១៤ ដែលជាក្រុមគ្រូចល័ត ចុះអប់រំមនុស្សចាស់នៅតាមភូមិនានា តាមបែបផែនជាសាលាបង្ហាញគំរូជាក់ស្តែង។

ហើយក្រោយមកដោយសារសហរដ្ឋអាមេរិក បានឃុបឃិតជាមួយសម្ព័ន្ធមិត្តដូចជា វៀតណាមខាងត្បូង និង ប្រទេសថៃរៀបចំផែនការនៅក្នុងស្ថានទូតសហរដ្ឋអាមេរិកប្រចាំនៅទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីធ្វើការគៀបសង្កត់លើផ្នែកនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចមកលើរបបដឹកនាំរបស់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ តែត្រូវបរាជ័យទៅវិញ ដែលជាដើមចមជំរុញឱ្យស្ថានភាពទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងសហរដ្ឋអាមេរិក ឈានទៅរកការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងទូតទាំងស្រុង នៅថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៦៥។ ហើយចាប់ពីដំណើរទស្សនកិច្ចពីថ្ងៃទី២ ដល់ថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៧ របស់លោកជំទាវ ចេកឃ្វៃលីន ខេនណឺឌី (Jacqueline Kennedy)មកទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលមានការទទួលស្វាគមន៍ពីសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ទំនាក់ទំនងនៃប្រទេសទាំងពីរផ្តើមមានចំណងល្អនឹងគ្នាឡើងវិញ រហូតដល់មានការបើកស្ថានទូតអាមេរិកឡើងវិញ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៩។ បន្ទាប់ពីការធ្វើ រដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ដោយលោក លន់ នល់មក សហរដ្ឋអាមេរិកបន្តផ្តល់ជំនួយយ៉ាងច្រើនដល់រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ មក ទំនាក់ទំនងការទូត

Scanned by CamScanner

រវាងប្រទេសទាំងពីរត្រូវផ្តាច់ទាំងស្រុង ដោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អនុវត្តន៍នយោបាយបិទទ្វារជាមួយពិភពលោកសេរី។

បេសកកម្មសហរដ្ឋអាមេរិកនៅទីក្រុងភ្នំពេញ បានចាប់ផ្តើមឡើងវិញនាថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ យោងតាមស្មារតីកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស ថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ សហរដ្ឋអាមេរិកបានរក្សានូវ វត្តមានរូបវន្តរបស់ខ្លួនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ទំនាក់ទំនងការទូតពេញលេញមួយ បានបង្កើតឡើងបន្ទាន់ផងដែរ ក្រោយប្រទេសកម្ពុជាបានរៀបចំការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ ហើយបានរៀបចំរាជរដ្ឋាភិបាលចម្រុះមួយនៅថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣។ នៅឆ្នាំ១៩៩៤ ឯកអគ្គរដ្ឋទូតដំបូងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ក៏បានមកធ្វើការនៅប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ គឺ លោកឆាល ទ្វីនីង (Charles H. Twining)។

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៤ មកដល់បច្ចុប្បន្ន សហរដ្ឋអាមេរិកបានចាត់តាំងឯកអគ្គរដ្ឋទូតចំនួន០៦រូបមកបំពេញបេសកកម្មការទូតនៅប្រទេសកម្ពុជា ហើយបេសកកម្មការទូតទាំងនោះផ្តោត ជាពិសេសទៅលើគោលដៅ នៃគោលនយោបាយការបរទេសរបស់សរដ្ឋអាមេរិកដូចៗគ្នា ពោលគឺ ការពារទឹកដីសហរដ្ឋអាមេរិក និងពលរដ្ឋអាមេរិកនៅបរទេស។ សហរដ្ឋអាមេរិក ចង់បានទំនាក់ទំនងជាមួយកម្ពុជា ដោយសន្តិវិធី និងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងបំណងសម្រេចឱ្យបាននូវសន្តិសុខក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។

គោលបំណងសំខាន់របស់សហរដ្ឋអាមេរិក នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាមិនមានលក្ខណៈធំដុំទេ ប៉ុន្តែជាប្រទេសសំខាន់ផ្នែកយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់សហរដ្ឋអាមេរិក ជាពិសេស ការជំរុញនីតិរដ្ឋ, ប្រជាធិបតេយ្យ, សិទ្ធិមនុស្ស, ទប់ស្កាត់អំពើភេរវកម្ម, ការសម្របសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និងការនាំយកអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទៅកាត់ទោស។ គោលបំណងនេះ ក៏មិនខុសពីគោលបំណងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះតំបន់អាស៊ីទាំងមូលដែរ ពោលគឺ ទី១ សន្តិសុខ តាមរយៈការគោរពនីតិរដ្ឋ និងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងការគម្រាមកំហែងអន្តរជាតិ ដូចជា ភេរវកម្ម គ្រឿងញៀន ជំងឺអេដស៍ និងជំងឺគ្រុនផ្តាសាយបក្សី ទី២ ភាពសម្បូរុងរឿងតាមរយៈសេរីភាពខាងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ទី៣ ការគាំទ្រលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និង សិទ្ធិមនុស្ស។ ទាំងអស់នេះ ក៏បានឆ្លើយតបនឹងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះពិភពលោកទាំងមូលដែលរួមមាន ទី១- ការបង្កើនជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ដល់បណ្តាប្រទេសដែលក្រីក្រ ទី២-ផ្តល់នូវជំនួយបន្ថែមទៀត និងការកែទម្រង់នូវការផ្តល់ជំនួយ ទី៣- កំណត់នូវលទ្ធផល នៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្តល់ជំនួយឱ្យបានយ៉ាងហ្មត់ចត់ និង ទី៤- កំណត់គោលដៅកិច្ចគាំទ្រដល់បណ្តាប្រទេសនានាដែលមានយុទ្ធសាស្ត្រ នៃការលូតលាស់ជាមុន។

ចំណែកឯគោលដៅ នៃគោលនយោបាយការបរទេសស្នូល របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះប្រទេស កម្ពុជា នាសហសម័យនេះមាន ៥ចំណុចសំខាន់ ៖

១- ការរក្សាឱ្យមានស្ថិរភាព និងសន្តិភាព ២- ការរក្សាសុវត្ថិភាព

៣- ការជំរុញឱ្យមានការរីកចម្រើន ៤- ផ្តោតលើការគម្រាមគំហែង ដូចជា អំពើភេរវកម្ម និង

៥- ជំរុញលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស

ដូច្នេះឃើញថា គោលនយោបាយទាំងនេះ កំពុងឆ្លើយតបនឹងបច្ចុប្បន្នភាពនៃកម្ពុជា ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកំពុងរៀបចំបទដ្ឋានគតិយុត្តិឱ្យប្រទេសនេះមាននីតិរដ្ឋ ក្នុងបំណងអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសឱ្យរីក

Scanned by CamScanner

ចម្រើនជឿនលឿន។

ម្យ៉ាងទៀត យើងសូមបង្ហាញនូវសកម្មភាព នៃគោលនយោបាយការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក ចំពោះ ប្រទេសកម្ពុជា ដូចខាងក្រោម ៖

ចាប់ពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកបានសន្យាផ្ដល់ជំនួយរយៈពេល ១០ឆ្នាំ ដោយផ្ទាល់ដល់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ទាំងអស់នេះ គឺជាសញ្ញានៃទំនាក់ទំនងល្អរវាងប្រទេសទាំងពីរ ហើយចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៨មក សហរដ្ឋអាមេរិកគ្មានការលាក់លៀមរាល់រូបភាពជំនួយ ទៅឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់សម្ដេច ហ៊ុន សែន នាឆ្នាំ១៩៩៧។ សហរដ្ឋអាមេរិកនឹងមិនផ្ដល់ជំនួយផងដែរដល់សាលាជំនុំជំរះក្តីខ្មែរក្រហម ប្រសិនបើបទដ្ឋានសាលានេះមិនមានលក្ខណៈ ឯករាជ្យ និង យុត្តិធម៌ ។ បើទោះបីជា មានភាពតានតឹងយ៉ាងនេះក្តី ក៏ប្រទេសកម្ពុជានៅតែជាអ្នកទទួលជំនួយបរទេសដ៏ធំទីបី ពីសហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ បន្ទាប់ពីប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងហ្វីលីពីន។ ភាគច្រើននៃជំនួយនេះ បានផ្ដល់តាមរយៈអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល។ សហរដ្ឋអាមេរិកគឺជាទីផ្សារបរទេសដ៏ធំជាងគេសម្រាប់ទំនិញប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសសំលៀកបំពាក់ និងប្រដាប់ប្រដារតែងកាយ។ ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍទាបជាច្រើនទៀត កំពុងទទូចសុំឱ្យសហរដ្ឋអាមេរិកទទួលយកផលិតផលកាត់ដេររបស់ខ្លួន។ ប្រទេសកម្ពុជាក៏បានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងលើបញ្ហាជាច្រើន ដែលទាក់ទងនឹងប្រយោជន៍សហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងនោះរួមមាន ការត្រួតពិនិត្យនៃការរីករាលដាលជំងឺឆ្លង ដូចជា (ជំងឺអេសដ៍ និងជំងឺគ្រុនផ្ដាសសាយបក្សី), វិធានការប្រឆាំង នឹងការជួញដូរមនុស្ស, ការអភិវឌ្ឍសង្គមស៊ីវិល, ការជំរុញច្បាប់ការងារ, កិច្ចប្រឹងប្រែងប្រឆាំងភេរវកម្ម និងគោលការណ៍សារពើពន្ធ។ ទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍប្រទេសកម្ពុជា ជារួម សហរដ្ឋអាមេរិកបានផ្ដល់មូលនិធិប្រមាណ ៧០ លានដុល្លារអាមេរិក ដោយផ្ដោតលើវិស័យនានា ដូចជា សុខភាព សន្តិភាព និងសុវត្ថិភាព អភិបាលកិច្ចល្អ សិក្សាអប់រំ សិទ្ធិមនុស្ស កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍ។ល។ ការជំរុញនូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក ផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាសំខាន់ទៅលើ បញ្ហា "នីតិរដ្ឋ" នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដូច្នេះហើយបានជាគេ ធ្វើការគាំទ្រខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការបោះឆ្នោត ដោយផ្ដល់ថវិការាប់រយពាន់ដុល្លារសម្រាប់សកម្មភាពមួយចំនួន ដូចជា ការបណ្ដុះបណ្ដាលដល់អ្នកឃ្លាំមើលហិបឆ្នោតរបស់គណៈបក្សនយោបាយ ការជជែកពិភាក្សារបស់បេក្ខជនឈរឈ្មោះ វេទិកាស្ត្រីក្នុងភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងគាំទ្ររចនាសម្ព័ន្ធអង្គការជាតិ អន្តរជាតិ ក្នុងការតាមដានឃ្លាំមើលការបោះឆ្នោត។ លើសពីនេះទៀត មន្ត្រីស្ថានទូតសហរដ្ឋអាមេរិកបានចុះធ្វើការងារនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើការអង្កេតតាមស្ថានីយ៍បោះឆ្នោតដែលបានប្រព្រឹត្តិទៅ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨។ ក្រៅពីនេះភាពប្រសើរឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សរវាងទំនាក់ទំនង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក មានការកើនឡើងស្ទើរគ្រប់វិស័យ ធ្វើឱ្យទំនាក់ទំនងទ្វេរភាគី រវាងប្រទេសទាំងពីរឆ្ពោះទៅមុខជានិច្ច ដូចជានៅឆ្នាំ២០០៧ ប្រទេសកម្ពុជាបានស្វាគមន៍នាវាសហរដ្ឋអាមេរិកពីរគ្រឿង ហើយដែលការទទួលស្វាគមន៍លើកទី១ មានតាំងពីជាង ៣០ឆ្នាំ កន្លងមកម្ល៉េះ។ នាពេលនេះ មានការសម្ពោធកម្មវិធីអង្គសន្តិភាព (Peace Corps Program)។ ដោយមានការជំរុញលើកទឹកចិត្ត និង ការផ្ដល់ជំនួយពីសហរដ្ឋអាមេរិក ដល់ប្រទេសកម្ពុជាមានជំហរទទួលខុសត្រូវ លើ

Scanned by CamScanner

ឆាកអន្តរជាតិ ដូចជាការបញ្ជូនក្រុមដោះមីនទៅប្រទេសស៊ូដង់ (Sudan) ក្នុងនាមបេសកកម្មរក្សាសន្តិភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។

ទំនាក់ទំនងទ្វេភាគីរវាងប្រទេសទាំងពីរកាន់តែមានភាពប្រសើរឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស ជាពិសេសនៅក្នុងរយៈពេលពីរឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។ ទោះបីជាសហរដ្ឋអាមេរិកយល់ឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជាមានការលំបាក នៅក្នុងដំណើរការរដ្ឋាភិបាលប្រជាធិបតេយ្យក៏ដោយ ក៏សហរដ្ឋអាមេរិកមើលឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជាមានការអភិវឌ្ឍជាវិជ្ជមាននៅលើវិស័យជាច្រើន ដូចជាការពង្រឹងសង្គមស៊ីវិល និងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងលឿន ភាពប្រសើរឡើងក្នុងកិច្ចការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរមនុស្ស និងការកើនឡើងនូវការអធ្យាស្រ័យខាងផ្នែកសាសនា។ ក្នុងជំនាន់ថ្មីនេះ គឺជាដំណាក់កាលនៃដំណោះស្រាយក្នុងការប្រឈមមុខនឹងគ្នាបែបការខុតតាមរយៈ ការពឹងផ្អែកទៅលើបទដ្ឋានថ្មីនៃការយោគយល់គ្នាជាលក្ខណៈរួម របស់កិច្ចការពិភពលោកទាំងមូល។

ទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសមួយនឹងប្រទេសមួយ គឺជាការចាំបាច់ណាស់សម្រាប់ប្រទេសនីមួយៗក្នុងសម័យសាកលភាវូនីយកម្ម ប៉ុន្តែ លទ្ធផល ឬផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានក៏កើតមានច្រើនដែរចំពោះប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ឬ ការអភិវឌ្ឍនៅមានភាពទន់ខ្សោយ។ ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិជំរុញឱ្យប្រទេសមួយងាយធ្វើសមាហរណកម្មក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក ដែលជាកត្តាចម្បងក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ជាក់ស្តែង ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលធ្វើឱ្យសហរដ្ឋអាមេរិកផ្តល់ជំនួយដោយផ្ទាល់ដល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីឆ្លើយតបឱ្យចំនួវគោលនយោបាយការបរទេសរបស់ខ្លួនចំពោះប្រទេសកម្ពុជា។ ជាមួយនេះផងដែរក៏គួរនាំគ្នាគិតថា សហរដ្ឋអាមេរិកមានមហិច្ឆតាធំណាស់មិនមែនសម្រាប់តែកម្ពុជាទេ។ ដើម្បីសម្រេចនូវគោលនយោបាយការបរទេសរបស់ខ្លួន ក្នុងលោក និងតំបន់អាស៊ី ជាពិសេសតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ សហរដ្ឋអាមេរិក បានយកប្រទេសកម្ពុជា ជាទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីទប់ទល់នូវអំពើភេរវកម្មក្នុងតំបន់អាស៊ាន, ពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សិទ្ធិមនុស្ស និងទីផ្សារសេដ្ឋកិច្ចសេរី នឹងដើម្បីបង្ហាញនូវមោទភាពសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងឆាកអន្តរជាតិ ផងដែរ ដូចប្រសាសន៍របស់ លោក ចូសេផ មូសូមេលី (Joseph A. Mossomelli) ឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហរដ្ឋអាមេរិកប្រចាំប្រទេសកម្ពុជាថា " នៅលើបញ្ហាសន្តិសុខតំបន់ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយអាស៊ាន គឺតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍បន្តធ្វើឱ្យក្លាយជាកន្លែងមួយ ដែលគួរឱ្យទាក់ទាញនៃកិច្ចប្រតិបត្តិការប្រឆាំងអង្គការភេរវកម្ម ដូចជា ជីម៉ាស់អ៊ីស្លាមីយ៉ាស់ និង ក្រុមអាប៊ូសៃយ៉ាហ្វ។ សមាគមអាស៊ានបានគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងក្លា នូវការពង្រីក នៃសមត្ថភាពប្រឆាំងភេរវកម្ម នៅក្នុងតំបន់។ សហរដ្ឋអាមេរិកបានចាប់អារម្មណ៍ចំពោះ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ប្រឆាំងភេរវកម្មដ៏ល្អប្រសើររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ហើយសូមកោតសរសើរយ៉ាងខ្លាំងចំពោះភាពជាដៃគូបែបនេះ។ គោលបំណងចុងក្រោយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក គឺធ្វើឱ្យខូចខាតនូវចំណុចសំខាន់ នៃភាពអង់អាចរបស់ភេរវករ លុបបំបាត់ចោលកន្លែងជ្រកកោន កិច្ចសហប្រតិបត្តិការតំបន់ដែលបង្កើតឡើង និងលុបបំបាត់ចោលភាពរីកចម្រើន ដោយធ្វើឱ្យអន់ថយនូវកត្តាចូលរួមនានា ព្រមទាំងលុបបំបាត់ចោលនូវអំពើអយុត្តិធម៌ ភាពក្រីក្រ ភាពអត់ការងារធ្វើ ការអប់រំទន់ខ្សោយ និង អំពើពុករលួយ។ ត្រង់នេះបញ្ជាក់អោយឃើញថា បើគ្មានប្រយោជន៍អ្វី សហរដ្ឋអាមេរិកមិនងាយបញ្ចេញ ប្រាក់របស់ខ្លួនដល់ប្រទេសណាមួយទេ។ ដូច្នេះបញ្ហាធំ គឺគ្មានអ្វីក្រៅពីការខំប្រឹងដោយខ្លួនឯង ទើបអាចជួយកិត្តិយសខ្លួនឯងបាន ក្នុងឆាកអន្តរជាតិ។

Scanned by CamScanner

Summary

The first relationship between Cambodia and America was established at the end of 19th century, and after that Mr Charles Trewlett, a businessman and American council in Prey Norkor city, initiated the relationship between Cambodia and America. This first communication was only running some business, because the America needed to expand their business; especially, they wanted to expand market on fusil fuel, US Kerosene, to other countries in Indo China.

The root of this communication was that the America wanted to extend their fusil fuel business to Indo China countries. Therefore, on 07th January, 1989, American government appointed Mr Aimee Fonsales to work on business in Indo China. After that in June, 1906, America established consul in Saygon city, and they dominated Mr Perley C Heald as a chief.

In the King Sisovath dynasty (1904-1927), the first diplomatic relationship between Cambodia and America was created, and American supreme governors started visiting Cambodia. Actually, in 1908, Mr Conner and his members visited Cambodia. This was the first American diplomat in Cambodia. After that in 1915, there were American governors visited Phnom Penh city by the road that connect Preynorkor and Phom Penh city. Furthermore, in 1925, Mr Heaton Treadway was the first American parliament member who officially had visited Phnom Penh. And, Mr Heaton Treadwa also visited and provided credentials to the King of Cambodia.

At the end of the French colonization era, even though, Indo China countries were under controlled by France, America could do diplomatic communication with those countries. Especially, in 1950, America had direct diplomatic communication with Cambodia, and in 25th June, 1952 the relationship between two countries was improved, then there was American embassy which headed by Mr Robert Mc Clintock as ambassador of American embassy in Cambodia.

According to Mr Gregory Lawless's perception showed that "America had the first diplomatic communication with Cambodia in 1955, and this communication was cut off 1965-69". After having that diplomatic communication, since 1955, America had been supporting many programs in Cambodia that was equal to 50 million dollars per year. After official diplomatic communication with Cambodia, America supported in restoring education sector in Cambodia, and that sponsor was divided into each year from 1955 to 1962. Those classifications were: 1955 was 600,000 dollars; 1956 was 1,500,000 dollars; 1957 was 2,700,000 dollars; 1958 was 1,500,000 dollars, 1959 was

Scanned by CamScanner

2,400,000 dollars, 1960 was 2,600,000 dollars; 1961 was 5,500,000 dollars; and in 1962 was 6,300,000 dollars.

The fund for spending in 1961 and 1962 was not expended yet including funding for establishing technical institution, constructing new center of national education, art, and career in Siem Reap, and improving Cambodia-America friendship high school in the future. China, another donor, constructed elementary school that was equal 42 million riels. Whereas, Soviet Union constructed technical institution, and Asia Foundation supported books, studying materials, and scholarship for students to study abroad; as total, Soviet Union supported 6,810,000 riels. Beside these, there were funds for rural education development which was connected with rural development sectors. National foundation education center was built in Batee river commune that sponsored by UNESCO, WHO, OMS, FAO, and Cambodian government. This center focused on principle education methodology, and village development technique, and 250 villagers, who were mobile trainers from 14 provinces, that were responsible for educating other older communities following the real practice school, were trained.

After that, America planed with its allies such as South Vietnamese and Thailand in America embassy in Cambodia to put the pressure on the King Norodom Sihnouk on his politic leading and economy. But, this plan was not successful; therefore, diplomatic communication between Cambodia and America was completely destroyed on 3rd March, 1965. And, after the visiting of Her Excellency Jacqueline Kennedy American which was warm welcome by the King Norodom Sihnouk from 2nd to 8th November, 1967, communication between two counties was re-established. Then America embassy was re-opened on 16 August, 1969. After having coup d'état to take power from King Norodom Sihnouk by Mr Lun Norl, assistance commanding officer, America provided many supports on Lun Norl's governance from 1970-1975. Since 1975, diplomatic communication between America and Cambodia had totally destroyed again by Cambodia democratic regime that practiced cutoff connection with the world policy.

The new mission of American in Phnom Penh was re-established on 11th November, 1991 following Paris agreement on 23rd October, 1991, and America maintained their natural in Cambodia. The complete diplomatic communication was immediate created, and then free election which was fair and just that conducted by integrated governments for Cambodian citizen was organized on 24th September, 1993. In 1994,

Scanned by CamScanner

Mr Charles H. Twining, American diplomatic ambassador, visited and worked in Cambodia.

Since 1994, America had been appointed 6 ambassadors for diplomatic mission in Cambodia, and that mission focused mainly on protecting American land, and citizen. America wanted to have peaceful way of communication with Cambodia and development of local and global security. American didn't have significant objective in Cambodia, but democratic motivation, human rights, terrorism protection, business facilitation, and high ranks government officers in People's Republic of Kampuchea (PRK) sentences were the objectives of American involving in Cambodia. These objectives were not different with other Asia countries of America interests which the first was security by respecting law, protesting international threatening such as terrorism, illegal drug, AIDs, and bird flu. Second interest was development by free trade and economic improvement. Third was supporting on democracy, and human rights. These were also support in American policy for global development including providing financial support for developing country, continuing funding and reform funding system, identifying the result of funding strictly, and pre setting goal for countries which follow their development strategy.

Whereas, the objective of American core foreign policy in Cambodia consisted of five important points those were:

1. Maintenance stability and peace
2. Maintenance security
3. Development
4. Attention on threatening activities such as terrorism
5. Support in democracy and human rights

Therefore, it is showed that these policies match to Cambodia present situation that government is organizing judicial standard for Cambodia development.

Furthermore, following were American foreign policies in Cambodia:

-February, 2007 American government promised to provide direct financial support for 10 years period to Cambodian government. This agreement showed good relationship between these two countries. Since 1998, every support activities had not been hidden to sponsor Mr Hun Sen governance from 1997. America will not support on Khmer Rouge sentences court, if this court is not independent and just. Even though it was so tough, Cambodia was still the third country which received support from America after Indonesia and the Philippines. Most of the grant was from non government

Scanned by CamScanner

organization. America was the biggest market for trading from Cambodia; especially they demanded clothes and cosmetic makeup. Cambodia and other low developing countries insisted America to accept garment products. Cambodia contributed in many problems to be better that connected to benefits of America such as monitoring on contagious diseases such as AIDs and bird flu, human trading protecting strategy, civil society development, labor law strengthening, terrorism protesting, and taxation principle. Related to the development of Cambodia, America provided totally 70 million dollars for improving health, peace and security, governance, education, human rights, economy, and development .etc. To push democracy and human rights, American government focused mainly on state of law in Cambodia; therefore, hundred thousand dollars were sponsored in some activities such as training to politic party voting boxes investigators, discussing of politic party representative, facilitating in women in leadership, and supporting national and international NGOs structure to investigate in election. In addition, American officers went to work in a whole Cambodian area for observing election posts on 27th July, 2008. Besides these, good cooperation between Cambodia and America strengthen in almost all sectors, and it make communication of the both countries much more better; in 2007 as an example, Cambodia welcomed 2 American ship, and the first welcoming was since the last 30 years. Now, there is Peace Corp Program which motivated and supported by America to Cambodia; that shows highly internationally responsible as sending agency to deal with explosive mine problems in Sudan; and it is in the mission of maintaining peace and security of United Nation Organization.

Bi-relation between two countries has been improving quickly since this last 2 years. Even though, America sees that Cambodia is not easy to follow democracy, they see that Cambodia have been developing in many sectors positively such as building civil society capacity and processing democracy, increasing economy quickly, protesting human trading, and improving religion peacefully. Now, it is the stage that dealing and facing with all the problems diplomatically following working the standard of global togetherness.

Relationship between one country to country is really necessary for each country in globalization era, but there will be negative effects or results that developing and less developing country could not be avoided. International relation makes one country get easier in local and global integration that is the main factor for economic development.

Scanned by CamScanner

Actually, relationship between Cambodia and America makes American government provides direct support to Cambodian government for responding to their foreign affair policy in Cambodia. Moreover, it should be thought that America is very ambitious not only with Cambodia. To be successful their foreign policy in Asia (Southeast Asia especially) and the world, America takes Cambodia as strategic area for protesting terrorism in Asia, strengthening democracy, human rights and free trading, and showing the pride of America to the world like Mr Joseph A. Mossomelli, ambassador of American embassy said that "in national security problems and Asian cooperation, Asia will become an attractive place for protesting terrorist groups such as Chimasislamiyas, and Abuosaiyas. Asian association provides strongly supported on building the capacity of terrorism protesting in the area. America is very interested in and proud of Cambodian good cooperation to resist terrorism. The final objectives of America are to destroy bravery of terrorists and their hidden shelter, eliminate barrier of development, unjust, poverty, jobless, weakness of education system, and corruption. It is identified that if there is no benefit, America will not spend their financial support to another country. Therefore, development and famousness of one country depends on the effort of that country itself.

Scanned by CamScanner

គន្ថនិទ្ទេស

១-ឯកសារដើម

-កាសែត AKP ពីឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៩

-កាសែត Cambodia Dayly ពីឆ្នាំ១៩៩៣-២០០៨

-កាសែតរស្មីកម្ពុជា ថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ២០០៥

-កាសែតរស្មីកម្ពុជា ថ្ងៃទី៩ ខែមករាកា ២០០៨

-កាសែតរស្មីកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ២០០៣

-កាសែតភ្នំពេញ (សម្លេងប្រជាជនរដ្ឋធានីភ្នំពេញ)ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៧

-កាសែតភ្នំពេញ (សម្លេងប្រជាជនរដ្ឋធានីភ្នំពេញ)ចុះថ្ងៃទី៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៩

-កាសែត កោះសន្តិភាព ឆ្នាំទី៧ លេខ១៨៦១ ចេញផ្សាយនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៧៤។

-ឯកសារពី Internet

-ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លេខ៤១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣។

-ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លេខ៦៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥។

-ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លេខ១០១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨។

-ទស្សនាវដ្តី កងទ័ព ឆ្នាំទី២ លេខ៩ ខែឧសភា ចេញផ្សាយនៅភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៧១។

-ទស្សនាវដ្តី កងទ័ព ឆ្នាំទី២ លេខ១០ ខែមិថុនា ចេញផ្សាយនៅភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៧១។

-ទស្សនាវដ្តី កម្ពុជាថ្មី លេខ៦ ចេញផ្សាយនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧១។

-ទស្សនាវដ្តី កម្ពុជាថ្មី លេខ៨ ចេញផ្សាយនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧១។

-សុខ សំអឿន ៖ ទំនាក់ទំនងស៊ីវិល និងយោធានៅកម្ពុជា បទអន្តាគមន៍នៅក្នុងសន្និសីទជាតិ រៀបចំដោយវិទ្យាស្ថាន CICPថ្ងៃទី១៣-១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១។

-រដ្ឋកិច្ច លេខ៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៨

-រដ្ឋកិច្ច លេខ១០ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៩

-រាជកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-២០០៥

-របាយការមួយចំនួនពីក្រសួង ស្ថាប័ន និងពីស្ថានទូតសហរដ្ឋអាមេរិកពីឆ្នាំ១៩៩០-២០០៣

-U.S. EMBASSY PRESS RELESE, 2000-2005.

២-ឯកសារនិពន្ធ

-ខៀវ ឋារិកា : ទំនាក់ទំនងអន្តជាតិ ឆ្នាំ១៩៩៨។

-ខៀវ ឋារិកា : ទំនាក់ទំនងអន្តជាតិ ឆ្នាំ២០០១។

-ខៀវ ឋារិកា : នីតិអន្តជាតិ សាធារណៈ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០១០។

-ឈុន ណារ៉េត : ទ្រឹស្តីវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៥។

-ដេវីដ ឆាណ្ឌល័រ : ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ឆ្នាំ២០០៥។

-ជៀប សុផល : សង្គ្រាម និងសន្តិភាពកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៤៥-១៩៩១ ឆ្នាំ២០០៥។

Scanned by CamScanner

-ឡៅ សុផល នយោបាយរបស់ពួកកំពូលមហាអំណាច ចិន សហរដ្ឋអាមេរិក សហភាពសូវៀត នៅ ក្នុងវិបត្តិប្រទេសកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៥៤-១៩៧៥។
-ឌី ខាំបូលី : ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៩) ឆ្នាំ២០០៧។
-ណាយ៉ាន់ ចាន់ដា : បងប្អូនដែលជាសត្រូវ បកប្រែដោយ ទី យាយុ។
-តឹក មេង : ប្រវត្តិសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជា ឯកសារប្រើប្រាស់ផ្ទៃក្នុង នៃវិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ២០១០។
-ទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិក : ប្រវត្តិសាស្ត្រអាមេរិក ឆ្នាំ២០០០។
-នីកូឡា រីហ្គោ : កម្ពុជាក្នុងព្យុះសង្ក្រា បកប្រែដោយ ទី យាយុ ឆ្នាំ២០០០។
-នរោត្តម សីហនុ : អ្នកទោសខ្មែរក្រហម ចុះផ្សាយនៅក្នុងកាសែតរស្មីកម្ពុជា បកប្រែដោយទី យាយុ ៤៦៩ទំព័រ។
-នរោត្តម សីហនុ : អ្នកទោសខ្មែរក្រហម ឆ្នាំ២០០០។
-នួន សុធិមន្ត : ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥ សារណាបញ្ចប់បរិញ្ញា បត្រជាន់ខ្ពស់ ឆ្នាំ២០០២។
-បេន យៀនិន : ប៉ុល ពត ឡើងកាន់អំណាចតាមបែបណា បកប្រែដោយ ទី យាយុ ចុះផ្សាយក្នុងកាសែតរស្មីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣។
-ប៉ូល ជ្រៃសហ្វ : ប៉ុល ពតមេពេជ្ឈឃាត បកប្រែដោយទី យាយុ ចុះផ្សាយក្នុងកាសែតរស្មីកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០២។
-ផៃ ស៊ីផាន់ និងពុយ គា : ប្រព័ន្ធច្បាប់របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៦។
-ផៃ ច័ន្ទសុវណ្ណា : នយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា ពីវិបត្តិនៃឥទ្ធិពលសង្គ្រាមត្រជាក់ (១៩៤៥-១៩៩១) ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៤។
-ពុយ គា : រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានានាពីឆ្នាំ១៩៤៥-២០០៥ ឆ្នាំ២០០៥។
-មីហេយេរ យ : ប្រវត្តិសាស្ត្រសង្ខេបនៃប្រទេសកម្ពុជា បកប្រែដោយ បណ្ឌិត ឡុង សៀម ម៉ូស្គូ ឆ្នាំ១៨៨៥។
-ម៉ារី អាម៉ាតាំង : ជំងឺកម្ពុជា បកប្រែដោយ ទី យាយុ ឆ្នាំ២០០០។
-រស់ ចន្ត្រាបុត្រ : សាធារណរដ្ឋខ្មែរ បកប្រែដោយ ទី យាយុ ឆ្នាំ១៩៩៨។
-រ៉ៃ វិជ្ជាសុភា : ផលប៉ះពាល់នៃការទំលាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិកមកលើតំបន់អ្នកលឿង អំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ឆ្នាំ២០០៣។
-រីលៀម សក្រោស : សោកនាដកម្មដែលគ្មានសារសំខាន់ ឆ្នាំ១៩៧៩។
-សាល ម៉ៃយ៉េ : ក្រោមស្នាមញញឹមរបស់ខ្មែរ បកប្រែដោយ ទី យាយុ ឆ្នាំ២០០១។
-សាលក្រមរបស់សាលាជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សំណុំរឿង០០១ ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។
-សោម សេកកុមារ : វិបត្តិកម្ពុជា និងទំនាក់ទំនាក់ទំនងជាមួយបរទេស ប៉ារីស ឆ្នាំ២០០០។
-សោម សេកកុមារ : អំពើឈ្លានរបស់យួនមកលើកម្ពុជា ប៉ារីស ឆ្នាំ១៩៩៧។

Scanned by CamScanner

-សាន សុភារិត : នយោបាយការបរទេសនៃប្រទេសកម្ពុជា ពីឆ្នាំ១៩៥៥-១៩៧០ សារណាបញ្ចប់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ឆ្នាំ២០០២។
-ហ្សង់ក្លូតដ ប៉ូម៉ុងទី និង សែរ ចុង ៖ អ្នកហែហមស្តេចក្លាយជាអ្នកតស៊ូ ឆ្នាំ១៩៧០។
-លោក ហ៊ុន សែន : ១០ឆ្នាំនៃដំណើរកម្ពុជា (១៩៧៩-១៩៨៩) ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩០។
-ហ្វ្រង់ស័រ ដឺប្រេ : កម្ពុជា បដិវត្តចេញពីព្រៃភ្នំ បកប្រែដោយ ទី ឃាយុ ឆ្នាំ១៩៧៦។
-អ៊ិន សំអន : ប្រធានាធិបតីនៃសហរដ្ឋអាមេរិក ឆ្នាំ២០០២។
-អ៊ុំ ប៊ុម : ទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-សហរដ្ឋអាមេរិកពីឆ្នាំ១៩៥០-១៩៧០ សារណាបញ្ចប់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ឆ្នាំ២០០២។
-CWIHP (Cold War International History Project) កម្ពុជាក្នុងអន្លង់សង្គ្រាមត្រជាក់ ឯកសារសម្រាប់ស្រាវជ្រាវ បោះពុម្ពនៅរោងពុម្ពបាយ៉ន ក្រុងតាខ្មៅ ឆ្នាំ១៩៩៩។
-ELIZABETH BECKER : ទឹកភ្នែកកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៨៦។
-MARIEAXANDRIN MARTIN : ជំងឺកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៨៦។
-Charles Meyer : ក្រោយស្នាមញញឹមរបស់ខ្មែរ ប៉ារីស ឆ្នាំ១៩៧១។
-Claire LY : ចាកផុតពីស្ថាននរក ៤ឆ្នាំក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ឆ្នាំ២០០៨។

៣-ឯកសារជាភាសាបរទេស

-AMBASSADOR JOHN GUNTHER DEAN Interviewed by: Charles Stuart Kennedy Initial Interview Date; September 6, 2000 Copyright 2000 ADST.
-Amos A. Jordan and al., *American National Security,* sixth edition,United State of America, 2009.
-Ablin David, The Cambodia Agony, M.E. Sharpe, Inc.,80 Business Park Drive Armonk ,New York 10504 USA, 1990. 434pages..
-Carlton Clymer Rodee, Introduction to Political Science, MeGraw-Hill International Editions, Fourth Edition, Singapore 1983. (559 pages)
-Chakrabartty Shibani, Vietnam, Kampuchea, Laos: Bound in Comradeship, Patrint Publishers 113 Munirka Vihar New Delhi, India 1988. (706 page)
-Clayton Thomas, Education and the Politiecs of Language: Hegemony and Pragmatism in Cambodia 1979-1989, the Central Printing Press Ltd., Hong Kong, China 2000. (243 pages)
-Chanler David and Kiernan Ben, Revolution and itsaftermath in Kampuchea: Eight Essays, Yale University Southes Asia Studies New Haven, Connecticut 06520, USA, 1993. 319pages.
-David P. Chandler A History Of Cambodia,1993.
-Douc Rasy, Khmer Representation at the Unites Nationals: A Question of Law

Scanned by CamScanner

or of Polities ?, English Edition London, Printed in Great Britain 1974.
-Daniel A. Bell, East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia, Princeton, University Press, USA 2000. (368 pages)
-DEPARTMENT OF STATE, *MEMORANDUM FOR THE PRESIDENT*, in *The Pentagon Papers* Washington February 2, 1950.
-60th Anniversary of Deplomatic Relations, United States-Cambodia,1950-2010.
-Gravel, *Background to the Crisis, 1940-50*, in *The Pentagon Papers*, Volume 1 ChapterI, (Boston: Beacon Press, 1971)
-Gravel, *U.S Involvement in the Franco-Viet Minh War, 1950-1954*, in *The Pentagon Paper*,1971.
-Gravel, *United States Objectives and Courses of Action with respect to Communist Aggression in Southeast Asia*, in *The Pentagon Papers*, 1952.
-GlobalSecurity.org, Copyright © 2000-2010, *"US Invasion, 1970s"*.
-Hien Jemremy, From Vietman, Laos, and Cambodia: A Refugee Experience in the United States,Twayne Publishers,An Imprint of Simon & Schuster Macmillam, USA 1995
-Henery Kissinger Does America Need A Foreign Policy, New York, 2001. 318pages.
-Jack Colhoun, *On the Side of Pol Pot: U.S. Supports Khmer Rouge*, Covert Action Quarterly magazine, Summer 1990.
-John Whiteclay, *Chinese Civil War, U.S. Involvement in the*, in *encyclopedia.com*,2011.
-Kenton Clymer The Unitet Ststes and Cambodia, 870-1969, New York, 2004. 207pages.
-Kenton Clymer The Unitet Ststes and Cambodia; 1969-2000,New York,2004. 225pages.
-Kieman Ben, How Pol Pot Came to Power, Verso 15 Greek Street London W 1V 5LF, The Thetford Press Limited, Thetford Norfolk, Great Britain 1986. (430 pages)
-Kieman Ben, Genocide and Democracy in Cambodia, Yale University Southeast Asia Study New Haven CT 06520, USA 1993. (335 pages)
-Lora Lumpe, Lisbeth Gronlund, and David C. Wright, *Third World Missiles Fall Short*, in *Bulletin of the Atomic Scientists*, 1992.

Scanned by CamScanner

-Neher Clark, Southeast Asia in the New international Era: Polotice in Asia and the Pacific, Second Edition, Westview Press, Inc., USA, 1973.

-Norodom Sihanouk, War and Hope: The Case for Cambodia, First published in Great Bristain by Sidgwick and Jackson Limited & by Patheon Books, a division of Random House Inc., USA 1980.

-Rector and Visitors of the University of Virginia, *Truman Doctrine Announced-March 12, 1947*, Events in Presidential History, 2011.

-Robert G. Sutter, The Cabodian Crisis & U.S.A Policy Dilemmas, Westview Press, Inc., USA 1991. (135 pages).

-Robert Hopkins Miller, *The United States and Vietnam, 1787-1941,* National Defense University Press Washinton, DC.

-Ros Chantrabot, Lepubligue Khmere, Edition L'Harmattan, Paris 1993. (216 pages).

-ROGER Leroy Miller, American Government,2002.

-Russell R. Ross, *Cambodia: A Country Stud, Cambodia Nonaligned Foreign Policy,* U.S. Library of Congress, 1987.

-Shawcross Willian, Une Tragédie Sans Importance, Editions Balland, 1979.

-Sorpong Peou, Intervention and Change in Cambodia: towads democracy?, Institute of Southeast Asian Studies Singapore, Silkworm Books Surinwong Book Center Building, Chiang Mai 50100, Prime Pachaging Industries Pte. Ltd., Singapore 2000. (572 page).

-The Ministry of Information, Documents on Vietcong and North Vietnamese Aggression against Cambodia Part 2, Phnom Penh, 1970.

-The Ministry of Information,VC/NVA Terrorist Attacks on Phnom Penh, Phnom Penh 1971?

-United States Agency for International Development , Phnom Penh, Cambodia: The American Aid Program in Cambodia, 1951-1961.

-US Embassy Phnom Penh, Official US Contacts and Relations with Cambodia, November 14, 1998.

-Vickery Michael, Kampuchea: Polities, Economics and Society, Frances Printer (Publishers) Limited & Lynne Rienner Publication Inc., Great Britain 1986. (211 pages).

-Vietnam Generation, The Future of the past. Revisionsm and Vietnam Generation,

Scanned by CamScanner

Vietnam Generation, Inc., American Studies Department, Yale University, New Haven 1998.
-William A. DeGregorio, The Complete Book of the US Presidents, fifth edition, Revision: 1997 by Random Hourse Value Publishing, Inc., USA 1997.
-William h. Hartley, American Civics,1974.

Scanned by CamScanner